Mieczysław Połoński
Zakład Technologii i Organizacji Robót Inżynieryjnych
Wydział Inżynierii i Kształtowania Środowiska SGGW

Zagadnienia transportowe

Z m punktów odprawy ma być wysłany jednorodny produkt odpowiednio w ilościach a_1, $a_2,\dots,a_m$ i dostarczony do n punktów odbioru odpowiednio w ilościach b_1, $b_2,\dots,b_n$. Koszt transportu jednostki z i-tego punktu odprawy do j-tego punktu odbioru wynosi $c_{i,j}$ i jest znany dla wszystkich kombinacji (i,j). Trzeba wyznaczyć ilości $x_{i,j}$ produktu, które należy przewieźć do wszystkich (i,j) tak, aby zminimalizować całkowity koszt transportu.

Zadanie można zdefiniować następująco:

$$\sum_{i=1}^{m}\sum_{j=1}^{n} x_{ij} * c_{ij} \rightarrow \min$$

przy ograniczeniach:

$$\sum_{j=1}^{n} x_{ij} = a_i \qquad i = 1\dots m$$

$$\sum_{i=1}^{m} x_{ij} = b_j \qquad j = 1\dots n$$

$$x_{ij} \geq 0 \;; \qquad \sum_{i=1}^{m} a_i = \sum_{j=1}^{n} b_j$$

$$a_i \geq 0 \;; \qquad b_j \geq 0$$

Algorytm transportowy

1. Wybierz $m+n-1$ tras i znajdź odpowiednie początkowe bazowe rozwiązanie dopuszczalne
2. Sprawdź, czy wprowadzenie zmiennej niebazowej do zbioru zmiennych bazowych tego rozwiązania polepszy wartość funkcji celu. Jeśli tak, idź do kroku 3, w przeciwnym razie stop.
3. Wyznacz zmienną bazową na miejsce której wprowadzisz do zbioru zmiennych bazowych zmienną określoną w kroku 2.
4. Oblicz wielkości przepływów na tych tras, które odpowiadają zmiennym bazowym kolejnego bazowego rozwiązania dopuszczalnego. Wróć do kroku 2.

Sprowadzenie zadania dowolnego do zadania, w którym $\Sigma a_i = \Sigma b_j$

W przypadku, gdy $\Sigma a_i \neq \Sigma b_j$ wprowadzamy fikcyjny punkt podaży (gdy $\Sigma a_i < \Sigma b_j$) lub fikcyjny punkt popytu (gdy $\Sigma a_i > \Sigma b_j$). Wartości podaży lub popytu równa się $\Sigma a_i - \Sigma b_j$ (lub odwrotnie). Koszty przewozu jednostkowego na nowo wprowadzonych trasach równają się zeru.

1. $\Sigma a_i > \Sigma b_j$

   wprowadź fikcyjny punkt popytu o popycie $b_{n+1} = \Sigma a_i - \Sigma b_j$ i $c_{i,n+1} = 0$, i =1.....m.
   tzn wprowadź dodatkową kolumnę do macierzy zadania.

2. $\Sigma a_i < \Sigma b_j$

   wprowadź fikcyjny punkt podaży o podaży $a_{m+1} = \Sigma b_j - \Sigma a_i$ i $c_{m+1,j} = 0$, j =1.....n
   tzn wprowadź dodatkowy wiersz do macierzy zadania.

Schemat blokowy zagadnienia transportowego

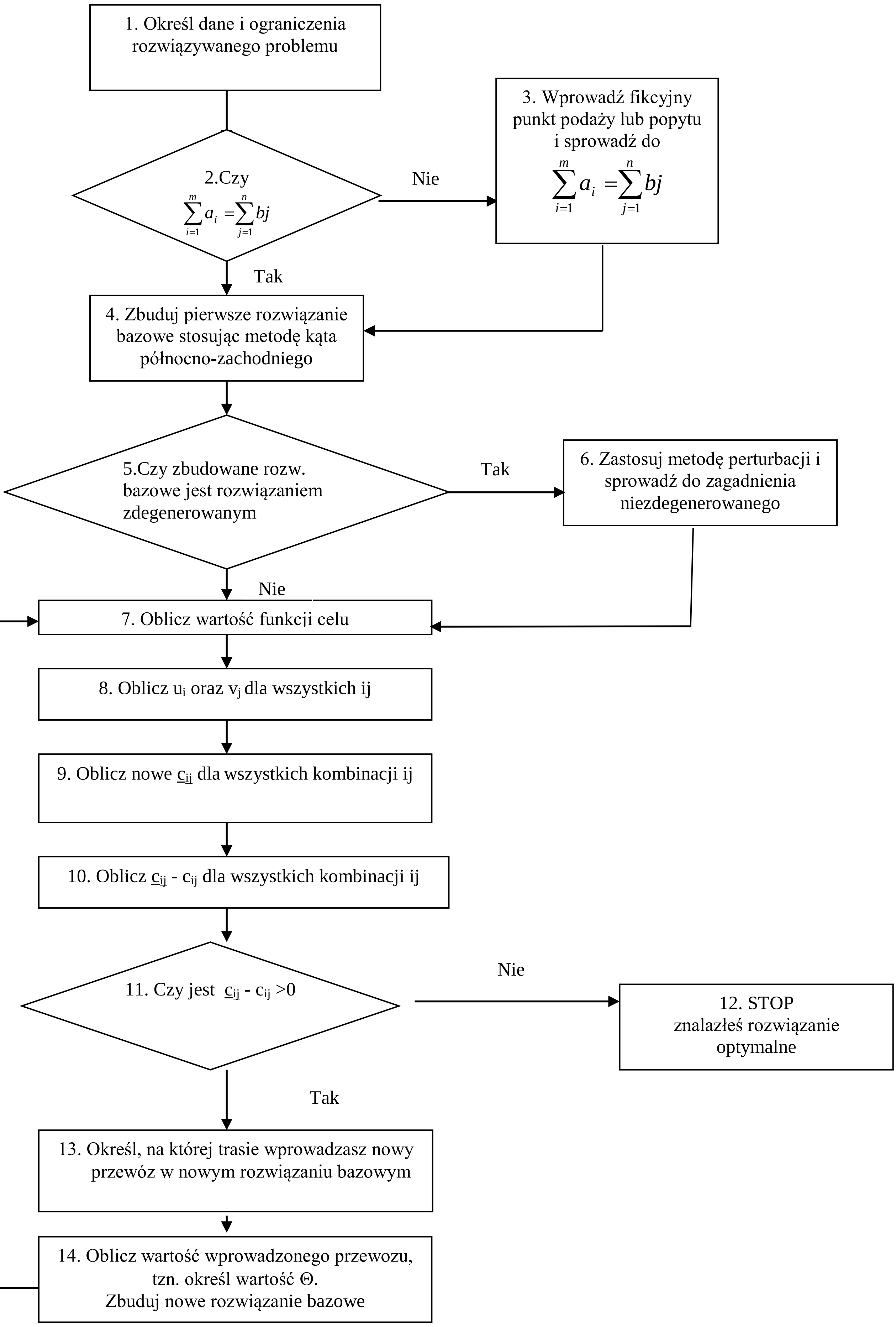

Przykład:

Z trzech cementowni transportowany jest cement do czterech zakładów produkcyjnych. Ilość sprzedawanego cementu, jego zapotrzebowanie na budowach i jednostkowe koszty przewozu na każdej trasie podane są poniżej. Znajdź ilości wożonego cementu na poszczególnych trasach, które zminimalizują całkowity koszt transportu i spełnią ograniczenia zadania.

$x_{11}^{\ 2}$	$x_{12}^{\ 3}$	$x_{13}^{\ 11}$	$x_{14}^{\ 7}$	$a_1 = 6$
$x_{21}^{\ 1}$	$x_{22}^{\ 0}$	$x_{23}^{\ 6}$	$x_{24}^{\ 1}$	$a_2 = 1$
$x_{31}^{\ 5}$	$x_{32}^{\ 8}$	$x_{33}^{\ 15}$	$x_{34}^{\ 9}$	$a_3 = 10$
$b_1 = 7$	$b_2 = 5$	$b_3 = 3$	$b_4 = 2$	

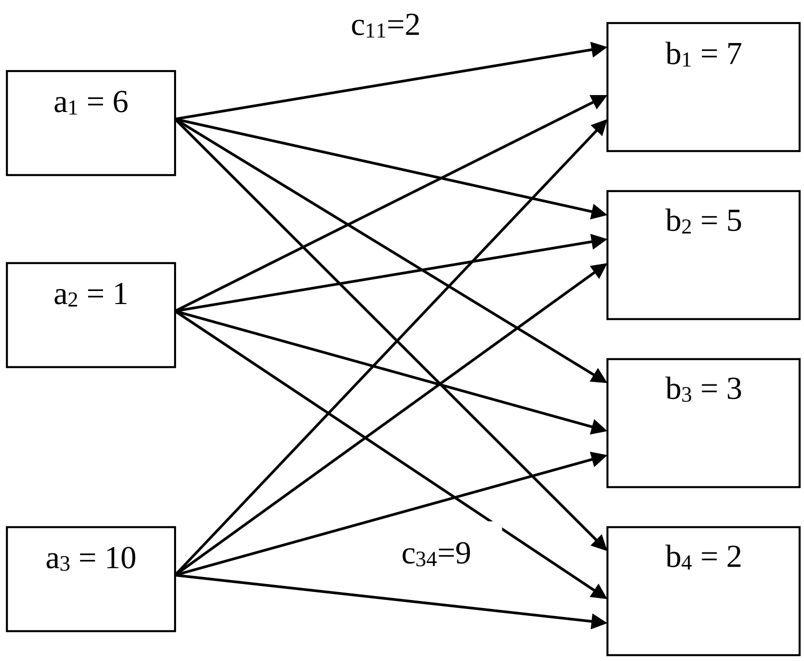

Czy $\sum_{i=1}^{3} a_i = \sum_{j=1}^{4} bj$; $\rightarrow$ $\sum_{i=1}^{3} a_i = 6 + 1 + 10 = 17$

$\sum_{ji=1}^{4} bj = 7 + 5 + 3 + 2 = 17 \rightarrow \sum_{i=1}^{3} a_i = \sum_{j=1}^{4} bj$

1. Poszukuję pierwsze rozwiązanie bazowe stosując metodę kąta północno - zachodniego.

6	0	0	0	6-6=0
				1
				10
7-6=1	5	3	2	

$$x_{11} = \min(6,7) = 6$$

6	0	0	0	0
1	0	0	0	1-1=0
0				10
1-1=0	5	3	2	

$$x_{21} = \min(1,1) = 1$$

6	0	0	0	0
1	0	0	0	0
0	5			10-5=5
0	5-5=0	3	2	

$$x_{32} = \min(5,10) = 5$$

6	0	0	0	0
1	0	0	0	0
0	5	3		5-3=2
0	0	3-3=0	2	

$$x_{33} = \min(3,5) = 3$$

6	0	0	0	0
1	0	0	0	0
0	5	3	2	2-2=0
0	0	0	2-2=0	

x_{34} = min(2,2) = 2

3. Pierwsze rozwiązanie bazowe

6				6
1				1
	5	3	2	10
7	5	3	2	

Czy rozwiązanie jest zdegenerowane? Rozwiązanie bazowe nazywamy zdegenerowanym, gdy (liczba x_{ij} > 0) < (m + n - 1)

W przykładzie liczba x_{ij} = 5 < 3 + 4 - 1 $\rightarrow$rozwiązanie jest zdegenerowane.

4. Metoda perturbacji

Zmienić wyjściowe wartości podaży i popytu wg zasady:

$\hat{a}_i = a_i + \varepsilon$ dla i = 1…m

$\hat{b}_j = b_j$ dla j = 1,…,n-1; $\hat{b}_n = b_n + m * \varepsilon$

gdzie $\varepsilon \langle \frac{\partial}{2m}$

m-liczba punktów podaży

∂ -jednostka stojąca na najmniej znaczącym miejscu (dokładność obliczeń)

W przykładzie $\varepsilon \langle \frac{1}{2 \bullet 3}$ $\rightarrow$ np. $\varepsilon = 0{,}1$ i ponownie stosuje się metodę kąta północno-zachodniego dla zmodyfikowanych wartości podaży i popytu.

6,1	0	0	0	6,1;0
0,9	0,2	0	0	1,1;0,0
0	4,8	3	2,3	10,1;5,3;2,3
7	5	3	2,3	
0,9	4,8	0		
0	0			

Dzięki metodzie perturbacji możemy określić, które zero wprowadzamy do rozwiązania bazowego. W przykładzie do rozwiązania bazowego należy wprowadzić zero na pozycji 2.2 gdyż w metodzie perturbacji w tym miejscu nie występuje zero.

Ostatecznie pierwsze dopuszczalne rozwiązanie bazowe wynosi:

6				6
1	0			1
	5	3	2	10
7	5	3	2	

$FC_1 = 6\cdot2+1\cdot1+0\cdot0+5\cdot8+3\cdot15+2\cdot9 = 116$

5. Obliczenie u_i oraz v_j

Dla zmiennych wchodzących do rozwiązania bazowego musimy wyznaczyć m liczb u_i oraz n liczb v_j takich, że $u_i + v_j = c_{ij}$ tzn. w przykładzie

$u_1 + v_1 = 2$	$u_2 + v_2 = 0$	$u_3 + v_3 = 15$
$u_2 + v_1 = 1$	$u_3 + v_2 = 8$	$u_3 + v_4 = 9$

Układ równań jest nieoznaczony (siedem niewiadomych, sześć równań). Wyznaczamy rozwiązanie zakładając, że któraś ze zmiennych jest równa odpowiadającemu jej współczynnikowi c_{ij}. Obliczenia przeprowadzamy w tabeli.

2				u_1
1	0			u_2
	8	15	9	u_3
v_1	v_2	v_3	v_4	

Zakładam $u_1=2$ i rozwiązuję powyższy układ równań

2				$u_1 = 2$
1	0			$u_2 = 1$
	8	15	9	$u_3 = 9$
$v_1 = 0$	$v_2 = -1$	$v_3 = 6$	$v_4 = 0$	

6. Obliczenie $\bar{c}_{ij}$; $\bar{c}_{ij} = u_1 + v_1$ dla wszystkich kombinacji ij:

2	1	8	2	$u_1=2$
1	0	7	1	$u_2=1$
9	8	15	9	$u_3=9$
$v_1=0$	$v_2=-1$	$v_3=6$	$v_4=0$	

7. Obliczenie $\bar{c}_{ij} - c_{ij}$:

0	-2	-3	-5
0	0	1	0
4	0	0	0

Czy istnieje $\bar{c}_{ij} - c_{ij} > 0$ $\rightarrow$ Tak

8. Wprowadzenie nowej trasy

Trasa na której wprowadzam nowy przewóz: jest to trasa o największej $\bar{c}_{ij} - c_{ij}$. Jeśli istnieje kilka tras o takiej samej wartości maksymalnej, wybieram ten, dla którego c_{ij} jest najmniejszy.

9. Wprowadzam przewóz na trasie 3.1.

6				6
$1 - \Theta$	$0 + \Theta$			1
Θ	$5 - \Theta$	3	2	10
7	5	3	2	

Wartość Θ obliczam na podstawie następujących nierówności

$$\begin{cases} 1-\Theta \geq 0 \\ \Theta \geq 0 \\ 0 + \Theta \geq 0 \\ 5 - \Theta \geq 0 \end{cases} \rightarrow \begin{cases} \Theta \leq 1 \\ \Theta \geq 0 \\ \Theta \geq 0 \\ \Theta \leq 5 \end{cases}$$

Szukam największej wartości Θ, która spełnia te nierówności

$\rightarrow \Theta = 1$

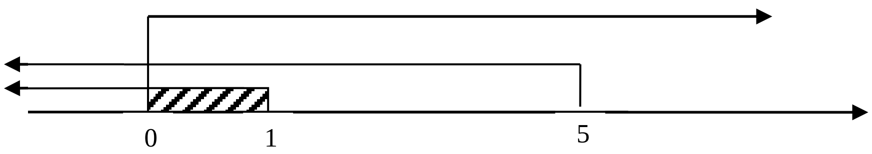

Ponieważ wprowadzono nowy przewóz na trasie 3.1 jeden przejazd musi być również zlikwidowany.

Po wstawieniu Θ do starego rozwiązania bazowego otrzymujemy nowe rozwiązanie bazowe (zlikwidowano przewóz na trasie 2.1).

6				6
	1			1
1	4	3	2	10
7	5	3	2	

$FC_2 = 6 \cdot 2+1 \cdot 0+1 \cdot 5+4 \cdot 8+3 \cdot 15+2 \cdot 9=112$

Uwaga! Po zbudowaniu każdego nowego rozwiązania bazowego należy sprawdzić, czy zgadzają się sumy w wierszach z podażą, sumy w kolumnach z popytem i liczba tras bazowych jest m + n -1.

W tym miejscu algorytm zaczyna się powtarzać. Kolejne iteracje.

A. $u_1=2$

2	5	12	6	$u_1=2$
-3	0	7	1	$u_2=-3$
5	8	15	9	$u_3=5$
v_1	v_2	v_3	v_4	
0	+3	10	4	

$\bar{\bar{c}}_{ij} - c_{ij}$

0	**2**	1	-1
-4	0	1	0
0	0	0	0

6-Θ	Θ		
	1		
1+Θ	4-Θ	3	2

$\rightarrow \Theta = \mathbf{4}$

2	4			6
	1			1
5		3	2	10
7	5	3	2	

$FC_3 = 2 \cdot 2+5 \cdot 5+4 \cdot 3+1 \cdot 0+3 \cdot 15+2 \cdot 3 = 104$

B. $u_1=3$ $\overset{=}{c}_{ij} - c_{ij}$

2	3	12	6	u_1=-3
-1	0	9	3	u_2=0
5	6	15	9	u_3=6
v_1	v_2	v_3	v_4	
-1	0	9	3	

0	0	1	-1
-2	0	**3**	2
0	-2	0	0

2-Θ	4+Θ		
	1- Θ	Θ	
5+Θ		3-Θ	2

$\rightarrow \Theta = \mathbf{1}$

1	5			6
		1		1
6		2	2	10
7	5	3	2	

$FC_4 = 1\cdot2+5\cdot3+6\cdot5+1\cdot6+2\cdot15+2\cdot9 = 101$

C. $u_1=3$ $\overset{=}{c}_{ij} - c_{ij}$

2	3	12	6	u_1=3
-4	-3	6	0	u_2=-3
5	6	15	9	u_3=6
v_1	v_2	v_3	v_4	
-1	0	9	3	

0	0	**1**	-1
-5	-3	0	-1
0	-2	0	0

1-Θ	5	Θ	
		1	
6+Θ		2-Θ	2

$\rightarrow \Theta = \mathbf{1}$

	5	1		6
		1		1
7		1	2	10
7	5	3	2	

$FC_5 = 5\cdot3+1\cdot11+1\cdot6+7\cdot5+1\cdot15+2\cdot9 = 100$

D u1=11

$\overline{\overline{c}}_{ij} - c_{ij}$

1	3	11	5	$u_1 = 11$
- 4	- 2	6	0	$u_2 = 6$
5	7	15	9	$u_3 = 15$
v_1	v_2	v_3	v_4	
- 10	- 8	0	- 6	

- 1	0	0	- 2
- 5	- 2	0	- 1
0	-1	0	0

Czy istnieje $\bar{c}_{ij} - c_{ij}$ **>0** → **Nie**

→

Ostatnie rozwiązanie bazowe jest <u>rozwiązaniem optymalnym</u>
<u>FC_{opt} = 100</u>

	5	**1**		**6**
		1		**1**
7		**1**	**2**	**10**
7	**5**	**3**	**2**	

FC_{opt} = 5·3+1·11+1·6+7·5+1·15+2·9 = 100